

**CRIZA MONETARĂ DIN TRANSILVANIA
ÎN PRIMII ANI DUPĂ MAREA UNIRE (1919-1921).
STUDIU DE CAZ: BANCA „ALBINA” DIN SIBIU**

Mihai D. Drecin*

Abstract: *Based on archive documents, on the economic press of the time and on published works, the study presents the involvement of the Bank „Albina” in Sibiu, the oldest and most important credit institution with Romanian capital in Transylvania, in overtaking the economic and monetary crisis in the countryside in the early years after the Great Union.*

It was a process of connecting the Transylvanian Romanian banking system to the national banking system conducted by the National Bank of Romania in Bucharest, by replacing the Austrian-Hungarian korona with the RNB leu. In this process, very important for the strengthening of the young national unitary Romanian State, Iosif Lissai, general-director of the Bank „Albina” in Sibiu in the period 1915-1920, was deeply involved.

Keywords: Monetary crisis in Transylvania, 1919-1920, „Albina” Bank, Iosif Lissai, replacing the Austrian-Hungarian korona with the Romanian leu.

Unirea politică a marilor provincii românești, aflate până în 1918 sub stăpânire străină, cu Regatul României în 1918/1919 nu a însemnat decât primul pas, foarte important, chiar decisiv, pentru viitorul românilor, în construirea României Întregite sau României Mari.

Chiar dacă la baza acestui succes politic stă dezvoltarea relativ unitară a teritoriilor românești dintre Nistru și Tisa, de la izvoarele Ceremușului, Dunăre și Marea Neagră – din toate punctele de vedere (lingvistic, demografic, religios, cultural, economic, mental)¹, armonizarea vieții și instituțiilor din Regat, Basarabia, Bucovina și Transilvania va cere timp, eforturi organizatorice, conștiință patriotică. Pentru a se topi particularitățile regionale într-un model și organism unic național, se va accepta existența tranzitorie a Consiliului Dirigent de la Sibiu și a Directoratelor de la Chișinău și Cernăuți, guverne provinciale provizorii, flancate de parlamente locale. Acestea trebuiau să gestioneze modalitatea concretă de implementare a particularităților locale de dezvoltare a provinciilor în cadrul modelului deja experimentat și așezat la București între 1859-1914. Desființarea în aprilie 1920, de către guvernul generalului Alexandru Averescu, a amintitelor structuri guvernamentale regionale, considerându-

---

* Profesor universitar, dr., Departamentul de Istorie, Universitatea din Oradea, Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, Secțiunea: Științe Istorice și Arheologie; e-mail: drecin_mihai@yahoo.com

¹ Vezi, dintr-o vastă bibliografie pe această temă, Nicolae Stoicescu, *Unitatea românilor în evul mediu*, București, Editura Academiei R.S.R., 1983, p. 17-25; Ion Toderașcu, *Unitatea românească medievală*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988, p. 96-127.

„Anuarul Institutului de Istorie «G. Barițiu». Series Historica”, Supliment LIX, 2020, *Actele conferințelor Institutului de Istorie „George Barițiu” din 2018 și 2019*, p. 71-78.

se că și-au îndeplinit sarcinile istorice², marchează un alt moment important în construcția României Mari.

Sistemul bancar românesc din Transilvania, reprezentat de cele aproximativ 250 de instituții de credit, societăți anonime pe acțiuni și cooperative, era realmente la 1918/1919 coloana vertebrală a națiunii române din Transilvania. El a stat la baza afirmării economice, dar și cultural-religioase a românilor din provincie, prin creditele acordate pentru consolidarea economică a țăranilor, meseriașilor și comercianților români, dar și prin „cotele de cultură și binefacere” oferite școlilor, bisericilor și fundațiilor culturale românești care vor sprijini formarea elitei minore și majore a neamului, ce vor conduce lupta pentru afirmare politică a națiunii, în final pregătirea și sancționarea Unirii de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918³.

Pe măsura eliberării Transilvaniei de către Armata Română de sub teroarea și ocupația militară maghiară între decembrie 1918 - aprilie 1919, mai ales din mai-iunie 1919, sistemul bancar românesc din Transilvania slăbește și rupe treptat relațiile profesionale cu centrele bancare ale Vienei și Budapestei, orientându-se firesc spre București. Legătura cu Bucureștii se baza pe o mult mai veche relație, începută încă în 1872/1873, dezvoltată ulterior în crescendo, mai ales după 1900⁴. În timpul Primului Război Mondial, aceste legături se dezvoltă, chiar dacă Centrala din Sibiu se străduia să-și manifeste o anumită loialitate față de împăratul de la Viena, pentru a evita închiderea ghișeelelor și arestarea tuturor funcționarilor⁵.

Eliberarea Sibiului, apoi a întregii Transilvanii de nord-vest de sub teroarea Armatei „Albe” și „Roșii bolșevice” maghiare⁶, permite încadrarea treptată a provinciei în structurile statului național unitar român. În acest context, lumea monetară și bancară românească în general se va confrunta cu o situație excepțională, nu numai la nivelul Transilvaniei, ci și a Regatului român de peste Carpați.

---

² *Istoria Românilor*, vol. VIII, *România întregită (1918-1940)*, coordonator: prof. univ. dr. Ioan Scurtu, secretar: dr. Petre Otu, București, Editura Enciclopedică, 2003, p. 250.

³ Vezi: Mihai D. Drecin, *Banca „Albina” din Sibiu – instituție națională a românilor transilvăneni (1871-1918)* [în continuare: *Banca „Albina” din Sibiu – instituție ...*], Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1982; Vasile Dobrescu, *Sistemul de credit românesc din Transilvania. 1872-1918*, Editura Universității „Petru Maior”, Târgu-Mureș, 1999; Lucian Dronca, *Băncile românești din Transilvania în perioada dualismului austro-ungar (1867-1918)*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2003.

⁴ Mihai D. Drecin, *op. cit.*, p. 184-206.

⁵ Idem, *O instituție bancară din Transilvania în vremurile Primului Război Mondial. Studiu de caz: Banca Albina din Sibiu (1914-1919)*, în vol. *Primul Război Mondial. Perspectivă istorică și istoriografică*, coord.: Ioan Bolovan, Gheorghe Cojocaru, Oana Mihaela Tămaș, Cluj-Napoca, Editura Academiei Române/Centrul de Studii Transilvane, Presa Universitară Clujeană, 2015, p. 477-486.

⁶ Din vasta literatură pe această temă, apărută în perioada interbelică și după 1990, amintim: General G.D. Mărdărescu, *Campania pentru dezrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1919)*, București, 1921; Gheorghe I. Brătianu, *Acțiunea politică și militară a României în lumina corespondenței diplomatice a lui Ion I. C. Brătianu*, București, Editura Cartea Românească, 1939; Dumitru Preda, Vasile Alexandrescu, Costică Prodan, *În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919*, București, Editura Enciclopedică, 1994; Ioan Țepelea, *1919 – o campanie pentru liniștea Europei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1995.

Ocuparea Olteniei, Munteniei și Dobrogei în toamna anului 1916 de către armatele germană, austro-ungară și bulgară, retragerea instituțiilor statului român la Iași, inclusiv a BNR⁷, scurtcircuitează sistemul bancar național din teritoriile ocupate.

La București, BNR lasă un Consiliu de directori și cenzori, închis de autoritățile de ocupație mai multe săptămâni⁸. Redeschis după un timp, sediul bucureștean va fi încadrat cu personal redus și sub supravegherea unor funcționari germani. Mai mult, activitatea bancară în teritoriul ocupat va fi dirijată de Banca Generală Română, instituție de credit înființată în 1897 cu capital german, în fapt sucursală a lui Diskonto Gesellschaft din Berlin. Dacă timp de un deceniu funcționăria băncii cuprindea atât români cât și germani, uneori chiar directori români (vezi cazul lui Emil Costinescu), din 1907 românii sunt epurați, limba germană fiind cea curent folosită în birouri. Ocupantul german viza acapararea economiei românești din zonă, prin cumpărarea de pământ arabil, păduri, bogății ale subsolului, obiective industriale⁹. În acest scop, BGR emite „leul german (de război)” care trebuia să înlocuiască pe piață „leul BNR”. Până în mai 1918 vor fi puși în circulație două miliarde de lei germani¹⁰, o sumă enormă, de două ori bugetul Regatului român din 1914-1915.

Revenirea Casei Regale, a Guvernului, Parlamentului și a celorlalte instituții de stat la București, la 1 decembrie 1918, pune BNR în fața unei situații deosebite din punct de vedere monetar. La nivelul României Întregite circulau patru monede de schimb¹¹: leul BNR și leul german (sau de război) în Vechiul Regat, koroana maghiară în Transilvania în două variante („bani albi” – emiși în timpul guvernării Károlyi Mihály, „bani albaștri” – emiși de Banca Națională a Austro-Ungariei) și Bucovina, rubla (Romanov – bătută pe timpul țarului și Lwow – emisă de guvernul Kerenski) în Basarabia și parțial în Bucovina. Încă din primăvara anului 1918 până în vara anului următor, regimurile bolșevice din Moscova și Budapesta vor tipări cantități imense de koroane și ruble pe care le vor strecura în România. Obiectivul acestei acțiuni era de a accentua inflația, producând nemulțumiri în rândul populației. Pentru a stopa penetrarea monedei străine în țară și a înlocui vechile monede aflate în posesia cetățenilor cu leul BNR, BNR trebuia să bată monedă în cantități mari accentuând inflația monetară. Pentru a ordona și controla masa monetară în țară, guvernul de la București promulgă Decretul-lege din 3 decembrie 1918 pentru Vechiul Regat¹², iar Consiliul Dirigent de la Sibiu publică în 20 ianuarie 1919 un decret asemănător pentru Transilvania¹³. Ministerul de Finanțe a stabilit o anumită cantitate de monedă străină

---

⁷ Cristian Păunescu, Mihaela Tone, Nadia Manea, *Istoria Băncii Naționale a României în date*, vol. II, 1915-1918, București, Editura Oscar Print, 2009, p. 50, 205-206. Din 14.11.1916.

⁸ *Ibidem*, p. 215-216. La 9/16.12.1916.

⁹ Alexandru Pinte, Gheorghe Ruscanu, *Băncile în economia românească 1774-1995*, București, Editura Economică, 1995, p. 86-88.

¹⁰ *Ibidem*, p. 106.

¹¹ *Ibidem*, p. 120.

¹² *Ibidem*, p. 106.

¹³ Costin C. Kirițescu, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, vol. II, București, Editura Enciclopedică, 1997, p. 265-266.

cu valoare circulatorie, până când BNR o va putea înlocui cu leul oficial. Monedele străine cu putere circulatorie în țară vor fi ștampilate¹⁴, urmând ca cele neștampilate să fie confiscate de autoritățile statului român și distruse. Cei care continuau să vehiculeze monede neștampilate erau deferiți justiției, indiferent că erau persoane particulare sau juridice (bănci, întreprinderi, instituții).

La 1 august 1920 se promulgă Legea pentru unificarea monetară¹⁵, dar toate monedele străine se retrag abia în 1922. În acest interval de timp se fac mari afaceri cu moneda străină, care duc la îmbogățirea peste noapte a unor oameni de afaceri și politicieni. Schimbul celorlalte monede cu „leul BNR” se face în detrimentul statului, care plătește sume mari pentru leul german, koroană și rublă, față de ce valorau ele la data respectivă¹⁶.

În această atmosferă are loc încadrarea treptată a băncilor din noile provincii unite cu Țara în sistemul bancar de la București, prin ruperea de centrele bancare din Viena, Praga, Budapesta, Petersburg și Moscova. În 1919, din cele 486 de institute de credit la nivelul întregii țări 282 proveneau din Transilvania, Bucovina și Basarabia, deci cele mai multe erau cantonate în fostele teritorii austro-ungare locuite de români¹⁷.

Banca „Albina” din Sibiu, în calitate de lider istoric al băncilor românești din Transilvania, va fi implicată direct în procesul de înlocuire a koroanei maghiare cu leul BNR la nivelul provinciei, cu atât mai mult cu cât imediat după 1 Decembrie 1918 devenise un fel de Bancă Națională a Consiliul Dirigent. Va prelua serviciul financiar-administrativ al guvernului românesc provizoriu al Transilvaniei, deschizându-i un cont-curent creditor, administrat fără dobândă, din care Consiliul Dirigent urma să facă plățile necesare. Totodată, banca îi acordă acestuia un credit de 5.000.000 K cu o dobândă minimă de 5%¹⁸.

În această perioadă dificilă, marcată de frământări politice legate de eliberarea Transilvaniei de sub teroarea trupelor maghiare secesioniste, instaurarea administrației românești, criza monetară, încadrarea economică și politică în realitățile României Întregite – în fruntea Băncii „Albina”, ca director-general, era Iosif Lissai. El urmează pe Partenie Cosma, retras în vila sa de la Călimănești (România) încă în primăvara anului 1915, informat de prietenii politici de la București că România va intra în războiul mondial, mai repede sau mai târziu, alături de Antantă. În acest caz, fiind o personalitate de primă mărime a societății românești din Austro-Ungaria, urma să fie arestat. Vârsta înaintată (78 de ani) și boala nu-i permiteau să reziste în închisorile sau lagărele de concentrare maghiare. Împărtășindu-și planul unuia dintre apropiații

---

¹⁴ *Ibidem*, p. 283.

¹⁵ Prevăzută pentru a fi lansată în data de 15 iulie 1920, este amânată pentru 1 august 1920 și publicată în Monitorul Oficial doar pe 14 august 1920. Cf. *Ibidem*, p. 285-286.

¹⁶ *Ibidem*, p. 287-295.

¹⁷ Mihai D. Drecin, *Curs de istorie bancară universală și românească*, Universitatea din Oradea, 2012 (în mss).

¹⁸ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, Sibiu, Fond Banca Albina [în continuare: S.J.A.N., Sibiu, F.B.A.], vol. XXI, 1918, conclud 202, 203.

colaboratori, tânărului contabil Ioan Vătășianu¹⁹, pune în gardă conducerea băncii care are timpul necesar pentru a-i nominaliza urmașul și a asigura instituției continuarea activității. Concediul pe care-l solicită conducerii băncii la 18 mai 1915, prelungit seccesiv în lunile următoare, se încheie cu cererea de pensionare cu începere din 1 ianuarie 1916²⁰.

Despre Iosif Lissai nu avem prea multe date biografice, cel puțin la nivelul de astăzi a documentării noastre. Cu pregătire economică medie, de tânăr se implică în „comerțul practic”. Timp de aproape zece ani este contabil la Banca de asigurare „Dacia” din București. În 1881, când se pensionează fratele său Ștefan, contabil al Băncii „Albina” încă de la înființarea ei, Centrala de la Sibiu îl cheamă să preia funcția de contabil-șef. Cu această ocazie el se „reîntoarce la Sibiu”, după spusele unui apropiat colaborator²¹, ceea ce înseamnă că era transilvănean, chiar sibian. Dacă numele de familie are rezonanță germană (săsească), nu trebuie să ne surprindă. La nivelul elitelor transilvănene români au colaborat în general bine cu sașii și șvabii, mai puțin cu ungurii. Promovarea lui Iosif Lissai în fruntea Băncii „Albina” în 1915 era o garanție nu numai profesională ci și politică, mai ales după intrarea României în război, în august 1916.

În anii 1915-1918, Iosif Lissai s-a achitat exemplar de sarcinile ce-i reveneau ca prim funcționar al Băncii „Albina”. Astfel, a asigurat creditarea clienților; a oferit reesconturi unor bănci și cooperative de credit românești ajunse în pragul falimentului; acceptă amânări succesive la plata unor rate pentru mulți debitori; votează sume apreciabile pentru „scopuri culturale și de binefacere”; plătește pensiile funcționarilor publici și acordă servicii bancare locuitorilor din Sibiu, indiferent de etnie, într-un moment când toate instituțiile bancare sibiene s-au refugiat din localitate, în condițiile apropierei Armatei Române de oraș, în ofensiva acesteia în sudul Transilvaniei în septembrie-octombrie 1916; dialoghează cu poliția de graniță maghiară care controla întreaga corespondență și activitatea internă a băncii suspectată că duce o politică naționalistă îndreptată contra statului maghiar²². Pentru toate aceste merite, Direcțiunea băncii, în ultima sa ședință din decembrie 1919, îi va aduce un veritabil omagiu și hotărăște să-i mărească salariul²³.

După ce la sfârșitul lui aprilie 1919 întreaga Transilvanie fusese eliberată de Armata Română, aflată în ofensivă spre Tisa, în iunie se pune problema înlocuirii koroanei maghiare cu leul BNR la nivelul provinciei. Pentru aceasta se constituie un consorțiu (sindicat – n.n.) format din trei importante bănci reprezentând capitalul român, maghiar și german din provincie. Este vorba de Banca „Albina”, „Ungarische

---

¹⁹ Arhiva Bibliotecii Mitropoliei Ortodoxe Sibiu, Fond Mihai M. Veliciu, nr. 16.

²⁰ Mihai D. Drecin, *Banca „Albina” din Sibiu – instituție...*, p. 210.

²¹ „Revista Economică” (Sibiu), nr. 13, 1 aprilie 1906, p. 142-143, articolul: *Iosif Lissai (1881-1906)*, scris cu ocazia împlinirii a 25 de ani de activitate în cadrul Băncii „Albina”.

²² Vezi în detaliu la Mihai D. Drecin, *Banca <Albina> din Sibiu în anii primului război mondial (1914-1918)*, în „Lucrări Științifice” (Oradea), seria B, Istorie, 1977, p. 76-84.

²³ S.J.A.N., Sibiu, F.B.A., 28 decembrie 1919, conclud 210.

Allgemeine Creditbank” din Oradea și „Bodencreditanstalt” din Sibiu. Reprezentanții „Albinei” în acest consorțiu vor fi directorul-general Iosif Lissai și Ion I. Lapedatu, membrii în Consiliul de administrație al băncii²⁴.

La începutul lui octombrie 1919, Iosif Lissai aduce de la Viena, cu aprobarea Resortului (Ministerului – n.n.) de Finanțe al Consiliului Dirigent, „pe lângă valoarea biletelor albe²⁵, a bonurilor de casă și a bonurilor în giro, și suma de cor. (coroane – n.n.) 2.500.000 de la Wiener Bank Verein, Viena, pentru o tranzacțiune financiară, care sumă Wiener Bank Verein conform scrisorii din 7 octombrie a trecut-o în contul nostru (al Băncii „Albina” – n.n.). Acest număr a fost dificultat (rechiziționat, confiscat – n.n.) din partea Siguranței militare și pus sub sechestru, dispunând cercetare”²⁶.

Din acest moment, directorul-general Lissai intră în atenția Comandamentului trupelor române din Transilvania cu sediul în Sibiu. Împotriva lui încep cercetările sub acuzația de punere în circulație de koroane fals ștampilate. Condamnat la patru luni de închisoare și obligat să plătească o amendă de 2000 K²⁷, locul său în fruntea băncii este luat de un „consiliu”²⁸ format din: Ioan Vătășian (Vătășianu – n.n.)²⁹, contabilul-șef în exercițiu, ca președinte, Constantin Popp – șeful Lichidaturii, Ioan Rebege – casier-șef și Dr. Octavian Russu³⁰ jurisconsult.

Chiar dacă conducerea băncii „decretează cercetare disciplinară contra directorului-general”³¹, se implică, totodată, în sprijinirea acestuia printr-o multitudine de forme și acțiuni. Jurisconsultul Dr. Octavian Russu, Nicolae Comșa, Dr. Lucian Borcia, Ion I. Lapedatu – membrii în Consiliul de administrație, Dr. Ilie Beu – președintele Consiliului de administrație, fac, între ianuarie-decembrie 1920, o serie de intervenții pe lângă factori militari și politici de primă importanță ai țării, în vederea scoaterii de sub acuzare a suspendatului director-general și implicit a Băncii „Albina”. Astfel, s-au purtat discuții la nivelul comandei Armatei Române de la Sibiu cu generalii Mărdărescu, Boeriu și Panaitescu, la Curtea de Casație din București,

---

²⁴ Vezi întreaga istorie a consorțiului în *Ibidem*, 31.I.1920, conclus 73.

²⁵ Este vorba de koroane maghiare pirat, tipărite doar pe o față a bancnotei, cealaltă față rămânând albă.

²⁶ S.J.A.N., Sibiu, F.B.A., 23 ianuarie 1920, conclus 49.

²⁷ *Ibidem*, 27 ianuarie 1920, conclus 63.

²⁸ *Ibidem*, conclus 63/g.

²⁹ Tatăl viitorului Acad. Prof. Virgil Vătășianu. Vezi: Mihai D. Drecin, *Date inedite despre familia academicianului Virgil Vătășianu*, în vol. *Sub zodia Vătășianu. Studii de istoria artei*, coordonatori: Marius Porumb, Aurel Chiriac, Cluj-Napoca, Editura Nereamia Napocae, 2002, p. 21-24.

³⁰ Tatăl natural al diplomatului Viorel V. Tilea, ambasador al României la Londra, recunoscut pentru viziunea lui politică din martie 1939, care anticipa declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial. Între mama sa și tatăl din acte, Viorel Tilea sen., era o diferență de 30 de ani. Dr. Octavian Russu era un bărbat frumos, tânăr, prieten cu dna Tilea, apropiat ca vârstă. Societatea românească din Sibiu cunoștea acest „secret”, perpetuat și după 1918. *Informație orală de la Mihai M. Veliciu*, ultimul director-general al Băncii „Albina”, la început subaltern al lui Octavian Russu, *Sibiu, august, 1973*.

³¹ S.J.A.N., Sibiu, F.B.A., 27 ianuarie 1920, conclus 63/2.

Resortul Finanțelor din Consiliul Dirigent de la Cluj³², Ministerul de Finanțe, Marele Cartier General al Armatei Române, Direcția Vămirilor și Primul-ministru din București. Dintre oamenii politici la vârf ai vremii care sunt sensibilizați de cazul „Lissai-Albina” amintim pe: gen. Alexandru Averescu, Constantin Argetoianu, Take Ionescu, Octavian Goga, Octav Tăslăuanu, F. Gheorghiu și alții³³.

În toată această perioadă tensionată, chiar suspendat din funcția de director-general, Iosif Lissai va continua să lucreze în bancă, ca simplu funcționar, beneficiind de toate drepturile ce derivau din vechimea în muncă și salarizare³⁴, de stima și considerația funcționarilor și structurilor de conducere ale băncii. Era o mostră a unei deja vechi tradiții de apărare a imaginii băncii și funcționarilor ei, ce se practica la nivelul Direcțiunii și Consiliului de administrație, fie și atunci când plana o anumită suspiciune asupra activității și comportamentului unui funcționar.

Presiunea continuă sub care Iosif Lissai trăia de un an și jumătate își spune până la urmă cuvântul. După ce la începutul anului 1921 își înaintează cererea de pensionare cu începere din 1 mai 1921, în ședința Consiliului de administrație din 5 martie 1921 directorul-general Ioan Vătășian anunță decesul lui Iosif Lissai, în vârstă de 69 de ani, după slujirea „cu pricepere și conștiinciozitate a institutului timp de 40 de ani”³⁵.

Acuzele care i s-au adus de Siguranța militară a Armatei Române, ca făcând trafic ilegal de monedă austro-ungară în interes personal, nu se adeveresc din documentele de arhivă păstrate. Dacă aducerea la Sibiu a celor 2.500.000 K din Viena, în octombrie 1919, în plină criză economică și monetară a Europei Centrale, s-a făcut în interesul și cu acceptul conducerii Băncii „Albina”, înseamnă că Iosif Lissai a riscat și s-a sacrificat pentru acționarii băncii.

Aranjamentele economice din Europa Centrală la nivelul fostului imperiu austro-ungar, între fosta elită economică și politică vieneză și budapestană, în evidentă pierdere a influenței și elitelor statelor naționale apărute pe ruinele statului dualist, se derulau într-un ritm amețitor și imprevizibil. Conferința de pace de la Paris în plină desfășurare nu era străină de lupta de interese geopolitice și economice ale momentului. Cum capitalul german și austro-ungar căuta să nu piardă prea mult din pozițiile deținute în zonă până în 1918, în timp ce capitalul tinerelor națiuni proantantiste care-și constituiseră sau desăvârșiseră statele naționale dorea să se facă stăpâni pe averile la nivelul propriilor teritorii, puteau apărea persoane sacrificate pentru apărarea interesului capitalului național.

Credem că Iosif Lissai, care a asigurat ieșirea Băncii „Albina” din criza economică și monetară a României Întregite la nivelul Transilvaniei, a făcut parte

---

³² Din toamna anului 1919 până la desființarea sa în aprilie 1920, Consiliul Dirigent își are sediul la Cluj, importantul oraș, situat în centrul provinciei, fiind considerat veritabila capitală a Transilvaniei.

³³ S.J.A.N., Sibiu, F.B.A., 11 decembrie 1920, conclud. 674. Vezi aici, prezentarea condensată a întregii istorii a cazului.

³⁴ *Ibidem*, 25 iunie 1920, 357; 6 noiembrie 1920, 619.

³⁵ *Ibidem*, 5 martie 1921, 78.

dintre aceste persoane. Faptul că noua conducere a băncii l-a apărat și menajat, se explică prin conștiința încărcată a acesteia față de un funcționar loial intereselor instituției. Câteodată „loialitatea” față de un grup de interese, instituție sau chiar națiune, se plătește scump prin: stres, degradare din funcție, aruncare în brațele oprobriului public și al istoriei, chiar dispariție din viață. „Cazul Iosif Lissai” se încadrează în acest scenariu posibil³⁶. Faptul că din toată această ”afacere” Iosif Lissai nu a beneficiat de nici un avantaj material personal explică comportamentul mai mult decât înțelegător al conducerii Băncii „Albina” față de persoana sa, fiind menținut ca simplu funcționar până la imprevizibilul său deces³⁷.

---

³⁶ O primă variantă a acestui studiu, *Iosif Lissai – director-executiv (general) al Băncii <Albina> din Sibiu într-o perioadă de tranziție (1915-1920)*, în vol. omagial *Constantin Moșincat - ofițerul, istoricul, omul*, Oradea, Editura Tipo MC, 2013, p. 158-169. Actualul studiu beneficiază de o documentare și interpretare îmbunătățită a evenimentelor puse în discuție..

³⁷ Comunicare susținută în cadrul *The 11th South-Eastern European Monetary Network Conference „Gaps and Economic Crises in South-East Europe: Present and Past”*, în organizarea Băncii Naționale a României, București, 27-28 octombrie 2016.